9. Mu‘tel Fiil

Kök harfleri içerisinde illet harfi (ا،ي ،و) bulunan fiillere mutel fiiller denir.

9.1. Misal Fiil

Kök harflerinin birincisi illet harfi olan fiillerdir. (وَعَدَ، وَرِثَ، يَئِسَ ،) gibi. Fiilin başında vâv (و) bulunursa misâl-i vâvî denir. Fiilin başında yâ (ي) bulunursa misâl-i yâî denir.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَصِفْ	صِفْ	مَوْصُوفٌ	وَاصِفٌ	وَصْفٌ	يَصِفُ	وَصَفَ

Misal Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَصِفْ	يَصِفْ	يَصِفَ	يَصِفُ	وَصَفَ	هو
لِيَصِفَا	يَصِفَا	يَصِفَا	يَصِفَانِ	وَصَفَا	هما
لِيَصِفُوا	يَصِفُوا	يَصِفُوا	يَصِفُونَ	وَصَفُوا	هم

لِتَصِفْ	تَصِفْ	تَصِفَ	تَصِفُ	وَصَفَتْ	هي
لِتَصِفَا	تَصِفَا	تَصِفَا	تَصِفَانِ	وَصَفَتَا	هما
لِيَصِفْنَ	يَصِفْنَ	يَصِفْنَ	يَصِفْنَ	وَصَفْنَ	هنَّ
صِفْ	تَصِفْ	تَصِفَ	تَصِفُ	وَصَفْتَ	أنتَ
صِفَا	تَصِفَا	تَصِفَا	تَصِفَانِ	وَصَفْتُمَا	أنتما
صِفُوا	تَصِفُوا	تَصِفُوا	تَصِفُونَ	وَصَفْتُم	أنتم
صِفِي	تَصِفِي	تَصِفِي	تَصِفِينَ	وَصَفْتِ	أنتِ
صِفَا	تَصِفَا	تَصِفَا	تَصِفَانِ	وَصَفْتُمَا	أنتما
صِفْنَ	تَصِفْنَ	تَصِفْنَ	تَصِفْنَ	وَصَفْتُنَّ	أنتن
لِأَصِفْ	اَصِفْ	اَصِفَ	اَصِفُ	وَصَفْتُ	أنا
لِنَصِفْ	نَصِفْ	نَصِفَ	نَصِفُ	وَصَفْنَا	نحن

9.2. Ecvef Fiil

Asli harflerinden ortadaki harfi illetli olan fiillerdir. (قَالَ ،صام ،مَالَ) gibi. Asılları itibâriyle bu fiiller illet harfleri olan (و ي) den mâzîde elife dönmüştür. Orta harfi (و) dan kaynaklanan elif ise ecvef-i vâvî, Orta harfi ي dan kaynaklanan elif ise ecvef-i yâî denir.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَقُولْ	قُلْ	مَقُولٌ	قَائِلٌ	قَوْلٌ	يَقُولُ	قَالَ

Ecvef Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَقُلْ	يَقُلْ	يَقُولَ	يَقُولُ	قَالَ	هو
لِيَقُولَا	يَقُولَا	يَقُولَا	يَقُولَانِ	قَالَا	هما
لِيَقُولُوا	يَقُولُوا	يَقُولُوا	يَقُولُونَ	قَالُوا	هم
لِتَقُولَ	تَقُولَ	تَقُولَ	تَقُولُ	قَالَتْ	هي
لِتَقُولَا	تَقُولَا	تَقُولَا	تَقُولَانِ	قَالَتَا	هما

لِيَقُلْنَ	يَقُلْنَ	يَقُلْنَ	يَقُلْنَ	قُلْنَ	هنَّ
قُلْ	تَقُلْ	تَقُولَ	تَقُولُ	قُلْتَ	أنتَ
قُولَا	تَقُولَا	تَقُولَا	تَقُولَانِ	قُلْتُمَا	أنتما
قُولُوا	تَقُولُوا	تَقُولُوا	تَقُولُونَ	قُلْتُم	أنتم
قُولِي	تَقُولِي	تَقُولِي	تَقُولِينَ	قُلْتِ	أنتِ
قُولَا	تَقُولَا	تَقُولَا	تَقُولَانِ	قُلْتُمَا	أنتما
قُلْنَ	تَقُلْنَ	تَقُلْنَ	تَقُلْنَ	قُلْتُنَّ	أنتن
لِأَقُلْ	أَقُلْ	أَقُولَ	أَقُولُ	قُلْتُ	أنا
لِنَقُلْ	نَقُلْ	نَقُولَ	نَقُولُ	قُلْنَا	نحن

9.3. Nâkıs Fiil

Asli harflerinden sonuncusu illetli olan fiillerdir. (قَضَى، رَمَى، دَعا) gibi. Son harfi vâvdan (و) kaynaklanan uzun elif ise nâkıs-i vâvî, son harfi yâ (ي) den kaynaklanan maksûre elif ise nâkıs-i yâî olur. Fiilde (ى) yazılmasına rağmen elif gibi çekerek okunur. Bu tip üstünden sonra gelen (ى) ler noktasız yazılır.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَغْزُ	اُغْزُ	مَغْزِوٌّ	غَازٍ	غَزْوٌ	يَغْزُو	غَزَا

Nakıs Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَغْزُ	يَغْزُ	يَغْزُوَ	يَغْزُو	غَزَا	هو
لِيَغْزُوَا	يَغْزُوَا	يَغْزُوَا	يَغْزُوَانِ	غَزَوَا	هما
لِيَغْزُوا	يَغْزُوا	يَغْزُوا	يَغْزُونَ	غَزَوْا	هم
لِتَغْزُ	تَغْزُ	تَغْزُوَ	تَغْزُو	غَزَتْ	هي
لِتَغْزُوَا	تَغْزُوَا	تَغْزُوَا	تَغْزُوَانِ	غَزَتَا	هما
لِيَغْزُونَ	يَغْزُونَ	يَغْزُونَ	يَغْزُونَ	غَزَوْنَ	هنَّ
اُغْزُ	تَغْزُ	تَغْزُوَ	تَغْزُو	غَزَوْتَ	أنتَ

أُغْزُوَا	تَغْزُوَا	تَغْزُوَا	تَغْزُوَانِ	غَزَوْتُمَا	أنتما
أُغْزُوا	تَغْزُوا	تَغْزُوا	تَغْزُونَ	غَزَوْتُم	أنتم
أُغْزُوِي	تَغْزُوِي	تَغْزُوِي	تَغْزُوِينَ	غَزَوْتِ	أنتِ
أُغْزُوَا	تَغْزُوَا	تَغْزُوَا	تَغْزُوَانِ	غَزَوْتُمَا	أنتما
أُغْزُونَ	تَغْزُونَ	تَغْزُونَ	تَغْزُونَ	غَزَوْتُنَّ	أنتن
لِأَغْزُ	أَغْزُ	أَغْزُوَ	أَغْزُو	غَزَوْتُ	أنا
لِنَغْزُ	نَغْزُ	نَغْزُوَ	نَغْزُو	غَزَوْنَا	نحن

9.4. Lefîf Fiil

Asli harflerinden ikisi illetli olan fiillerdir. (طَوَى، رَوَى، نَوَى) gibi. İki çeşittir: 1. Lefîf-İ Mefrûk: İllet harflerinden biri kelimenin başında diğeri sonunda bulunursa lefîf-i mefrûk denir. (وَقَى يَقِي korudu) gibi. 2. Lefîf-İ Makrûn: İki illetli harf yanyana olarak kelimenin sonunda bulunursa lefîf-i makrûn denir. (قَوِيَ kuvvetli oldu) gibi.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَقِ	قِ	مَوْقِيٌّ	وَاقٍ	وَقْياً	يَقِي	وَقَى

Lefif Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (اَنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَقِ	يَقِ	يَقِيَ	يَقِي	وَقَى	هو
لِيَقِيَا	يَقِيَا	يَقِيَا	يَقِيَانِ	وَقَيَا	هما
لِيَقُوا	يَقُوا	يَقُوا	يَقُونَ	وَقَوْا	هم
لِتَقِ	تَقِ	تَقِيَ	تَقِي	وَقَتْ	هي
لِتَقِيَا	تَقِيَا	تَقِيَا	تَقِيَانِ	وَقَتَا	هما
لِيَقِينَ	يَقِينَ	يَقِينَ	يَقِينَ	وَقَيْنَ	هنَّ
قِ	تَقِ	تَقِيَ	تَقِي	وَقَيْتَ	أنتَ
قِيَا	تَقِيَا	تَقِيَا	تَقِيَانِ	وَقَيْتُمَا	أنتما
قُوا	تَقُوا	تَقُوا	تَقُونَ	وَقَيْتُم	أنتم

أنتِ	وَقَيْتِ	تَقِينَ	تَقِي	تَقِي	قِي
أنتما	وَقَيْتُمَا	تَقِيَانِ	تَقِيَا	تَقِيَا	قِيَا
أنتن	وَقَيْتُنَّ	تَقِينَ	تَقِينَ	تَقِينَ	قِينَ
أنا	وَقَيْتُ	أَقِي	أَقِيَ	أَقِ	لِأَقِ
نحن	وَقَيْنَا	نَقِي	نَقِيَ	نَقِ	لِنَقِ